

ÜNİVERSİTELERDE UYGULAMA LABORATUVARLARI

Prof. Dr. Faruk Yalçın UĞURLU

Çukurova Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Balcalı, 01330 Adana, Türkiye

fyalcinugurlu@gmail.com

Telif Deklarasyonu: Ben bu bildirinin yazarı olarak sunulan fikirlerin tamamen bana ait olduğunu beyan ederim.

Sorumlu Yazar: Prof. Dr. Faruk Yalçın Uğurlu

ÜNİVERSİTELERDE UYGULAMA LABORATUVARLARI

Özet

Türkiye'deki mevcut üniversite öğretim-eğitim sistemi içindeki aksaklıkların temel konusu "yüksek lisans", "doktora" ve "doktora sonrası" aşamalarında yaşanan boşluklar ve verimsizliklerdir. Yapılan çalışmaların büyük bölümünde seçilen konular, uygulama alanları ve araştırmalar somut hedeflerden uzak kalmaktadır. Bu hedefsizlik Türkiye'deki en büyük kaynak ve güç olan gençliğin önemli bölümünü ümitsizliğe ve verimsizliğe sürüklemekte, ülkemizle gelişmiş ülkeler arasındaki bilimsel uçurum gittikçe derinleşmektedir. Bu duruma neden sadece üst yönetimler ve karar vericiler değildir. Çünkü bu çalışmada önerilen çevresel kapsamlı uygulama laboratuvarları modelini hayata geçirme konusunda hukuki engel bulunmamaktadır. Önemli olan, mevcut durağanlıktan sıyrılarak yaratıcı yaklaşımlara yönelebilmektir. Öneri modeli, her bilimsel çalışma alanını kendine göre tasarlayıp uygulayabilir. Bu çalışmada verilecek örnek, tasarım alanını, özel olarak da mimarlık, iç mimarlık, endüstri tasarımı vb. bilim dallarını kapsamaktadır. Mevcut sistemde yüksek lisans için 2-3, doktora için 3-5 yıllık çalışma süresi söz konusudur. Bu sürede elde edilen bireysel araştırma sonuçlarının uygulamaya yönelmesi tek başına oldukça güçtür. Ancak bu çalışmaların konu bütünlüğüyle zincir oluşturması ve bir çıktının, hızla diğer bir çalışmaya girdi oluşturması durumunda verimlilikten bahsedilebilir. Bunun için seçilen çalışma konularının ülke gereksinimleri ve öncelikleri dikkate alınarak yönlendirilmesi modelin temelidir. Ayrıca bulguların kuramsal düzeyden kullanılabilir kılınması standartlara hızlı bir şekilde dönüştürülmesi ve kuram-kılgı-kuram dönüşümünün kesintisiz oluşması gereklidir. Aksi halde her bilimsel bulgu çok çabuk eskimekte, büyük kaynaklarla elde edilen emeklerden elle tutulur geri dönüş sağlanamamaktadır. Önerinin özü, üniversitelerin yakın çevrelerinde kuramsal birikimlerinin uygulamaya dönüştürülebileceği laboratuvarların geliştirilmesidir. Örneğin; mimari tasarım verileri paralelinde gelişecek model bir yaşam yerleşiminde hızla yapılacak geri kazanımla yeni tez konularının belirlenmesinde doğrudan, çok yönlü, verimli katkılar sağlayacaktır.

Anahtar kelimeler: Yüksek lisans, Doktora, Uygulama Laboratuvarı

GİRİŞ

Bu modele yaklaşımda ilginç çağrışımlar getiren asıl bilim dalı tıp olmuştur. Çünkü üniversitelerin, doğru işledikleri varsayılabilir tıp dallarında oluşacak kuramsal birikimler, eğitim hastanelerinde hastalar üzerinde denenebilmekte, bilimsel çalışmalar doğrudan yeni tez konularına dönüşerek sistemi sönümsüz şekilde beslemektedir. İşleyişte sosyo-ekonomik, psikolojik ve kültürel koşullar da rol oynamaktadır. Ancak bu yönlerden bazıları döner sermaye gibi işleyişlerle az da olsa bir dönüşüme yönlenebilmektedir. Zaten öneri modelde de asıl olan sistemin başlatılmasının gereğidir. Bu modelin işletilmesi ile ilgili basit ama etkin bazı yollar konusunda da değişik öneri düşünceler sunulabilir. Bu işleyişler de zaman içinde ayrı birer tez konusu olabilir.

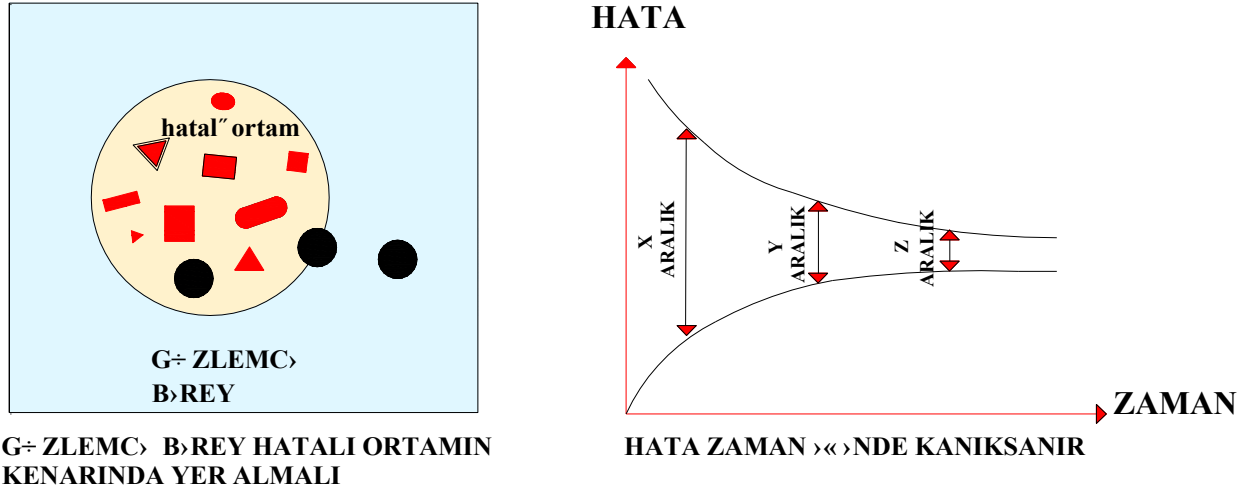
Bu uygulama laboratuvarları modeli ile ilgili bazı ayrıntılara girebilmek için seçtiğimiz Tasarım Bilimleri Uygulama Laboratuvarı Modeli'ne ilişkin düşünceleri sunmaya çalışırsak; halen mimarlık mesleğine ilişkin üniversitelerin birçoğundaki bilimsel düzeyin, ülke ve toplum için önemli ve belirleyici bir varlık gösterdiğini iddia edemiyoruz. Bunun en yakın göstergesi çarpık, çirkin, betonlaşmış yakın ve uzak yaşam çevreleridir. Bu olumsuz çevreler ya da mekân yumakları yerine neler konulabileceği üniversitelerin sınıflarında, özellikle de tasarım stüdyolarında hergün birçok kez dile getirilmektedir. Bu ideallerin gerçekleştirildiği doğru yapılanmalar yaratılmadığı için, bu mekânlar içinde yer alabilecek yaşamın bütün parçaları, örneğin malzeme, detay, işlevsellik (müşteri memnuniyeti düzeyinde geri dönüşler olarak) ısı

kayıbı-kazancı, bina ilk ekonomisi, işletme ekonomisi, işletme giderleri ölçümleri, tesisat problemleri vb., hepsi birbirinden kopuk hale gelmektedir. Bunlara ilişkin ölçümler sistematik anlamda iç - geçiş - dış mekân ilişkileri bilimsel anlamda geri dönüşlü veriler olarak elde edilememektedir.

Diğer önemli bir konu da bu mekân yumaklarında sosyo-kültürel etkileşimlerin ölçülmesindeki yetersizliklerdir. Örneğin benzer veya farklı aile tiplerinin aynı çevrelerde beraber yaşamalarından doğan olumlu olumsuz toplumsal, psikolojik veriler eksik veya yanlış ölçülebilmektedir. Ama bazen bilimsel yaklaşımlarda amaca yönlendirilmiş ölçüm ortamlarının da yaratılması gerekebilir.

Öneri model laboratuvarlar bir kere gerçekleştirilebilirse, bunların bilimsel geri dönüşler sonucunda kendiliğinden artarak, elde edilecek ekonomik geri dönüşlerle laboratuvarların işletilmesi ve zamanın getireceği iyileştirme ve uyum sağlamaları da ayrı birer araştırma ve uygulama projesi olabilecektir. Asıl olan sönümsüz sürecin sağlıklı bir ivme ile başlatılabilmesi veya tetiklenebilmesidir. Böylece çağı ve çağın bütün buluşlarını kendi mekânlarında kullanabilmeyi ve sürekli yenilenerek adaptasyonlar yaşayan dinamik sağlıklı çevrelerde yaşamayı hedefleyen bilinçli topluluklar da kendi organizasyonları ile üniversitelerdeki benzer gelişimlerde çok değerli itici roller üstlenebilirler.

Öneri laboratuvarlar yerine var olan çevrelerin araştırmalarda kullanılması, gereksiz birçok yan girdi faktörünün bilimselliği zedeleyecek katkılarını ortaya çıkarabilecektir. Araştırmacıların bulunacakları çarpık ortamlardaki sağlıksız algılarla yanlış etkilenmelerinin ve olumsuz koşullanmalarının kolayca oluşacağı da açıktır (Şekil 1).

Şekil 1 Hata Algılaması

Açıkça denebilir ki; özellikle Türkiye'deki gibi özel kimlikli bir insan yapısı için genç, dinamik, yaratıcı, çalışkan ve idealist yapılara sahip bir topluma aşılana bu öneri model düşüncesi çok çabuk kavranıp, işlenerek her alanda önemli geri dönüşlere yol açması kolayca sağlanabilecektir. Bu konudaki sorumluluk ve temel görevimiz olarak, geliştirmekte olduğumuz bu yeni kuram-kılgı modelini yaygınlaştırma ve arzu edenlere bütün detaylarını sunmakla sınırlı kalmayacağını, kısa sürede örneklerinin gerçekleştirileceğini umuyoruz.

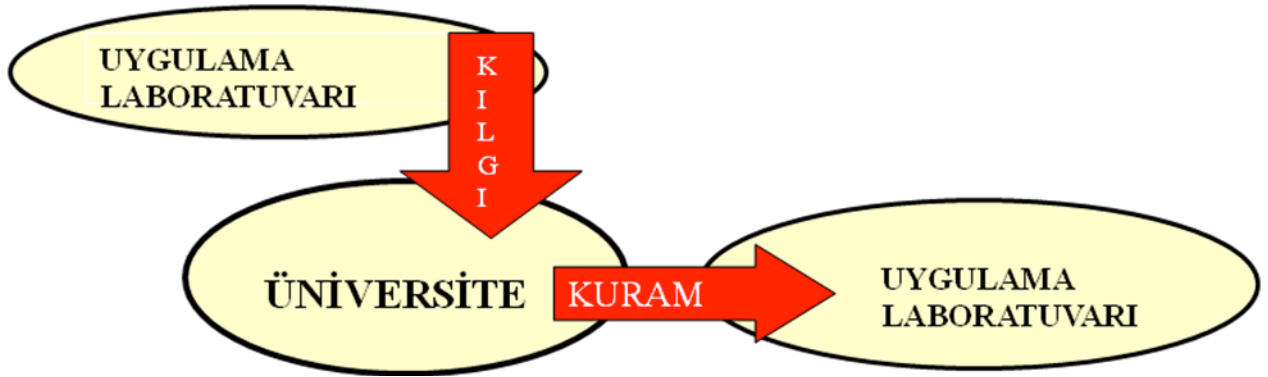
UYGULAMA

Her düzeyde mesleki biçimlenme kazanılırken, sadece öğretimin değil aynı zamanda eğitimin de gerektiği açıktır. Bu durum üniversite düzeyinde, özellikle de teknik konularda daha da önem kazanmaktadır.

Üniversite üretiminden istemde bulunan bütün tarafların beklentilerine bakıldığında; hem özel birikimli bireye istem oluşturan toplum, yani öğrenciler (bu geleneksel ifadenin yerini öğrenci ve eğitim alan şeklinde düzeltmeliyiz) (Erpi, 2005), ile onlara yön verenler (öğretici ve eğitimciler), hepsi de kuramsal ve kılgsal birikimin birbirlerini tamamlayan paralellliğini yadsıyamazlar.

Bilimsel çalışmanın temelini, eldeki verilerden hareketle daha yeni, işlevsel buluşlarla, gelişimlere yönelme süreci oluşturduğuna göre, bu bağlamda; sürecin her aşamasında, kuramın kılıya içten bağımlı karakteri ile birbirlerine geçişli özelliklerinin de belirgin çizgileriyle ortaya konması gerekmektedir.

Bilindiği gibi, **kuram**, bir objenin veya olgunun onu yakından gözleyen, izleyen insanın eskiden algıladığı birikimlerle yenilerini çakıştırmasından doğar. Bu sürecin bilimsel standartlarda, evrensel ölçütler paralelinde, sağlıklı, verimli sonlanması da; uygulanacak yöntem, harcanacak zaman ve görevli birey veya gurubun birikim değerleri ile deneysel bulguları yorumlama becerilerine paralel olarak seviye kazanabilecektir. Yani ortaya konan herhangi bir kuram, salt düşünsel temellere dayalı kalıyor ve deneysel sürece bağlanmamış bir halde ise yeterliliğinden şüphe edilmelidir. (Şekil 2)

Şekil 2 Kuram-Kılı

UYGULAMALI EĞİTİME GEREKSİNİM

Ülkemizde Cumhuriyet ile birlikte hızlanan ekonomik değişim, beraberinde her tür mekânsal farklı gereksinim sürecini de oluşturdu. Örneğin; bir yandan yeni işlikler yapılırken, diğer yandan üretimdeki değişime koşut kentsel barınma gereksinimi de kendiliğinden şekillenmeye başladı. O tarihlerde elde edilen bütün yapısal üretim, eli keser tutan ustalarla, işi bilen birkaç işçinin katkısıyla gerçekleştirilmekte ve üretime ilişkin gerekli tasarım kararları, yöresel meydana çıkan, farklı geleneksel birikimler sonucunda uygulanmaktaydı. Bu dönemdeki sınırlı ekonomik koşullar ile az sayıdaki nüfusun ilgili istemleri de hem nitel hem nicel açılardan çok sınırlıydı.

Ancak; bütün bu koşullarda bile teknik eleman gereksinimi, yeni yerleşimlerde, özellikle de devlet yapılarında ortaya çıktı. Bu nedenle, savaşan dünyadaki dengelerin itkisiyle, yabancı hocaların da görev aldığı üniversite düzeyindeki kurumlaşma başlamış oldu. İlgili kurumların ilk yıllarında, gereksinim duyulan sınırlı proje üretiminde, öğretici ve öğrenci idealist ekip çalışmalarıyla, oldukça seviyeli ve kuram-kılgı bağıını koparmayan akılcı üretimler söz konusuydu.

Bir süre sonra istemlerin artması ile çeşitlenmesi yeni kararların alınmasını zorlamaya başladı. O tarihlerde, akılcı kararlar alabilen yöneticiler, özellikle eğitim için istenen yapılaşmanın işlevsel kurgusu paralelindeki gereksinimi, olay kritik seviyeye gelmeden, köy enstitülerini organize ederek, kendi yapısını kendi tasarlayıp üretecek olan, çok geçerli işlevsel bir model getirdi. Bu model, özünde mekân gereksiniminin bire bir, en işlevsel ölçüt ve kalitede tasarlanmasına, her yörenin çevresel, iklimsel koşullarının analizine, inşaat potansiyellerini ayrı değerlendirmeye, en çok o yöredeki malzeme ile iş gücünü kullanabilme, vb. temellere dayanmaktaydı. Tabii, bunlar kadar hatta bunlardan daha da önemli olan; olaya fiilen katılan öğrencilerin elde ettikleri çok yararlı uygulama gözlem ve becerilerinin kazanılmasıydı. Bu deneysel seviyenin diğer aşamalarında da, bilimsel birikim olarak geliştirilebilmek üzere, kolayca test edilebilmesi, hatta rahatça eleştirilebilmesi olgusu çok önemliydi. Böylece bir yandan iş gücü en doğru şekilde değerlendirilmekte, diğer yandan da doğaya saygılı yapılaşma, en sağlıklı malzeme ve teknoloji ile üretilebilmekteydi.

Ne yazık ki 1950’li yıllarda bu sistem burada irdeleyemeyeceğimiz, ama bilimsel olmayan gerekçelerle, hızla sonlandırıldı. Bizce bu bitiş aynı zamanda, halen bile olumsuzluklarından kurtulamadığımız bir sistemin başlangıcını da beraberinde getirdi. O da; yeterli eğitsel, hatta organizasyona dayalı birikimi olmayan, bazen sıfır sermayeli ve teknik uzmanlıktan yoksun girişimcilerin yapılaşma sürecine bir artı değer aracı olarak bakmaya yönlendirilmesidir.

Tarihsel geçmişi ve özellikleri sunulmaya çalışılan çarpık sistemin temellerinin, bütün teknik elemanlarla (mühendisler, mimarlar, vb.), onların sağlıklı eğitim sürecini olumsuz etkileyen, çağdaş, evrensel bilimsel çizgiden sapan kısır döngülerine uzandığı, olumsuz işleyişinin de halen devam ettiği açıktır. Örneğin; üniversitelerin ilgili bölümlerinde, halen yapılan araştırmaların birçoğunun konuları, araştırma yöntemleri, toplam bilimsel standartları, ne güncel, ne de yakın gelecekteki gereksinimlere temellendirilmiştir. Böyle bir dönemde getirilmeye çalışılan yeni değil eski, ama sağlıklı sistemin özünde ise; bir yandan dağ gibi biriken ülke problemlerine acil kuramsal çözümler üretebilecek, diğer yandan da bunları hayata geçirebilecek uygulama olanaklarını araştıran, şimdikinden çok farklı özellikler bulunmaktadır. Bu sistemin özü “**Uygulamalı Eğitim**” dir.

Yukarıda açıklanan köklerin somut olumsuzlukları günümüzde her yerde, her yönü ile ve her aşamada yaşanmakta, çok yönlü zararları da bütün bireyler tarafından kolayca algılanmaktadır. Örneğin; motorlu-yaya trafik ikilemi çözülmemiş, çevreye saygısı olmayan, çatısı akan, kolay-ekonomik işletilmeyen (ısıtılıp havalandırılmayan), en küçük fiziksel konforu olmayan birçok yapı vardır. Bu çarpık yapılara sahip olabilmek için de aileler, onların zor koşullarda çalışan-üreten bireyleriyle, emekli olana kadar çalışmak zorundadırlar. Görüldüğü gibi bunları üreten çok sınırlı sayıda mutlu insana karşın, onları sağlıksız özelliklerine rağmen kullanmakta olan veya sahiplenerek kullanmak isteyen mutsuz büyük bir toplum kesimi söz konusudur.

Açıkça görüldüğü gibi; önerilen uygulamalı sistem, aslında işlediği zaman çok kısa sürede, birçok sektöre, tabii en önemlisi de bütün insanlara, önemli olumlu yaşam standartları kazandırabilecek, hatta giderek mutlu toplumu yaratmada lokomotif işlev yüklenmiş olacaktır.

SİSTEMİN İŞLEYİŞİ

Önerinin temeli, sağlıklı bir üniversite eğitim, öğretim sistemine dayanmaktadır. Bu yeni işleyişe seçtiği dalda giren, bu eğitimden yararlanan bütün bireylerin aşağıdaki olumlu standartlardan yararlar sağlayacağı kolayca iddia edilebilir. Bizce, halen üniversitelerde istemediği dalda eğitime zorlanan öğrenci kesiminin çektiği işkenceler ile ailelerinin yaşadıkları, en temel düşünme malzemesi olmalıdır. Geleceğinden emin olamayan bireylerin topluluğu, her yönden (sosyal, psikolojik, ekonomik, vb.) sağlıksızdır.

Bu olumsuzlukları giderecek en önemli karar, bütün üniversitelerin kapılarının ve programlarının her isteyene açılmasıdır. Halen bulunan öğretim kadroları ile diğer çalışanlar, hatta var olan bütün mekânlar, rasyonel organize edildiğinde ve kullanıldığında yeterli sayıdadır. Ayrıca, sınıf, laboratuvar vb. mekânlar, doğru zamanlama ile çağdaş bilgisayar teknolojisi kullanıldığında bütün istemlere yeterlidir. Böylece üniversiteye giren öğrencilere, esnek programlar uygulanarak, her başarılı olduğu ders, uygulama veya yarıyıl için bir belge (sertifika) verilerek, sonuçta belirli nitelik ile sayıda sertifikası olana belirli dallarda ön lisans, lisans veya yüksek lisans, hatta doktora diplomaları verilebilir. En önemli konulardan birisi, insanların becerili oldukları dalda eğitildikleri zaman gösterecekleri verimin çok önemsenmesidir. Ayrıca gelişmiş ülkelerde olduğu gibi uzmanlık alanlarını çok yönlü çeşitlendirme ile iş ortamından gelen istemlerin maksimum çakışması da kolayca sağlanabilecektir. Programa başlama, bitirme koşullarının doğru tarif edilmesi de çok önemli bilimsel gelişimlere olanak sağlayacaktır. Örneğin; ABD’de bir dalda (örneğin; fizik mühendisliği vb.) lisans derecesi olup tıp dalında ilerlemek isteyenler özel sınavlarla tıp fakültelerinin üçüncü sınıflarından eğitime başlayarak uzmanlaşabilmektedirler.

Önerilen programın en önemli yönlerinden birisi de fiili uygulama dersleridir. Örneğin; mimarlık veya iç mimarlık dallarında halen yapılmakta olan stajlar yetersizdir. Ama yarıyıl içinde uzun süreli yer alacak bu dersleri alan öğrenciler, bir yandan sağlıklı pratik bilgilere ulaşırken, diğer yandan da hangi noktalarda kuramsal yönlerden boşluklar bulunduğunun farkına varabileceklerdir. Yüksek lisans ve doktora çalışmalarındaki araştırma ile tez çalışmaları da daha somut ve sağlıklı konulara yönlendirilerek, hem öğrencilerin okurken gereken ekonomik girdi sorunları burs yerine daha kolay ücret girdisi haline dönüşebilecek, hem de bilimsel veri ve kaynak sorunları en aza indirilebilecektir. Böylece gereksiz araştırma yönelimlerinden kurtulan üniversiteler de daha üretken ve verimli olan kurumlar olarak toplumdaki eski saygınlıklarını otomatik olarak geri kazanabileceklerdir.

Önerilen uygulamanın genel işleyişinde temel bazı özellikler bulunduğu gibi, her özel çalışma alanının da, o dalın gerektireceği kapsam farklılıklarının olması tabiidir. Bir kılışal eylemin kuramsal içerikle doğrudan bağları bulunduğu gibi, dolaylı biçimlenmesi de doğaldır. Örneğin; bir mimarlık bölümünde yer alabilecek malzeme dersi uygulamalarından öğrencilerin sağlayacağı yararlar vardır. Ama eğer malzeme ile kimyasal daldaki uygulamaların sınırları ele alınırsa, sonuçta malzeme ömrünün bu süreçten doğrudan etkilenmesi, mimarlık dalının da dolaylı

etkilenmesine yol açabilecektir. Bu nedenle her kılıgısal işleyişin tasarlanıp uygulanmasında, sağlıklı bir planlamanın çok yönlü katkıları bulunacağı unutulmamalıdır.

ÖZEL UYGULAMA ALANI OLARAK MİMARLIK VE İÇ MİMARLIK

Kuramsal ile kılıgısal işleyişlerin birbirine en yakın ve hızlı dönüşebildiği alanlardan birisi de mimarlık olmaktadır. Bu çalışma alanının en önemli elemanları insan ve onun her ölçek ve anlamdaki çevresi olduğundan, fiziki, sosyo-psikolojik, ekonomik vb. birçok yönüyle, kuramsal bulguların hemen hemen bütününe uygulama ortamına yönlendirip, onları analiz ederek sonuçlar çıkarabilmek olanaklıdır. Örneğin; insanla, onun fiziki özellikleri, yaşamının yer alacağı bütün mekânlara, her kuramsal aşamada kılıgısal olarak da yansır. Bir salonun, ya da ıslak hacmin tasarlanıp üretildikten sonra, onların kuramsal kararlarda ortaya konan verimlerinin kılıgısal alanda gerçekleşip gerçekleşmediğinin saptanması, hatta detaylı ölçümlemesi çok kolay ve sade bilimsel uygulama yöntemleriyle ortaya konabilir. Bir salon mekânının tasarımında elde edilen kuramsal ölçülerinin, yaşam sürecindeki rolünün, o süreçteki davranış özelliklerinin ölçümlemesi sonucunda kılıgısal kavranması çok önemli bir süreçtir. Böyle bir aşama aynı zamanda getireceği çalışma etaplarıyla kuramsal işleyişe de çok değerli veri geçişleri sağlayacaktır. Örneğin; bu aşamadan sonra, hem mimarlar, tasarımcı olarak, daha doğru karar verebilecek yaklaşımları somutlaştırabilecek, hem de kullanıcılar kendi fiziki gereksinimlerini kendilerinin kontrol edebileceğinin doğrudan farkına vararak, en sağlıklı mimari ürünlere yönelimler oluşturup, doğru tasarım istemleri üretebileceklerdir. Tabiidir ki; böylece, bu çoklu yaklaşım yöntemi ile mesleki biçimlenme ve onun ürünlerinin standardı da pozitif yönde belirgin oranlarda geliştirilmiş olacaktır.

Açıklanan işleyişin, mesleki alana getirdiği bilimsel girdiler irdelenecek olursa; açıkça görülür ki; şimdiye kadarki yanlış işleyişle tasarım yapılırken, öne çıkan tasarım kararları ve biçimlenme bozukluklarının zararını çok sayıda kullanıcı görür. Bu nedenle meslek grubu haksızca eleştirilirken, (mimarlık bazen kalfalıktan daha da geri diye eleştiriliyor), bu sistem aşamasından sonra üretilecek projelerde, tasarım kararlarının bilimsel analizlere dayalı ölçü, işlevsel ilişki, dolaşım, strüktür vb. somut nitelik kararları standart hale gelebilecektir. Ayrıca bu güne kadar sadece bu konularla uğraşıldığı için de kendiliğinden ihmal edilmek zorunda kalınan bazı mesleki konular (estetik, kimlik, vb) öne çıkarılarak, belki de, etik davranış düşüncesi tekrar kazanılabilecektir.

Yukarıda ele alınan anlamda bir sürecin başlatılabilmesi için; üniversitelerin ilgili bölümlerindeki ders programları ile, öneri uygulama çalışmalarının içerikleri, yeniden ele alınarak, karşılıklı etkileşimleri gözden geçirilmeli, gerekli yeni düzenlemelere gidilmelidir. Örneğin; mimarlık birinci sınıflarının çoğundaki temel tasarım dersi; orta öğretimden yetersiz içerik ile olumsuz kapsamda gelen birikimlerin en aza indirildiği soyut ağırlıklı nitelikte, mesleğe, özellikle de tasarım derslerine yönelim amaçlı olarak ele alınmaktadır. Ama kuramsal konular öğrencinin somut algılamasını düzeyli sağlayabilecek ağırlıkta bir uygulama dersi ile bütünleştirilemediğinden de, bu dersin olumlu katkıları ilerdeki aşamalarda kullanılamaz hale gelmektedir. Ancak yeni şekilde; ilk günden itibaren, öğrenciler, bu dersin içeriği paralelinde uygulama yapabilecekleri konularla karşı karşıya bırakılmaktadırlar. Bir mobilya atölyesinde detayla, sonuç ürün arasındaki geometrik ilişki ile bir yapının kitlesel özelliklerinin cephe biçimlenmesindeki ölçüsel girişimi, vb. konular hepsi somut olarak uygulama dersleriyle

işlenmekte, giderek sonuçların jürilerce irdelenmesi sağlanmaktadır. Böylece öğrencinin elde ettiği soyut kuramsal birikimin somut anlamının farklı bir ders içinde algılanması gerçekleştirilebilmektedir. Geleneksel yöntemde ise bu işleyiş aynı ders içinde soyut-somut geçişlerin zorlanması ile yürütüldüğünden tam sonuç alınamamakta veya farklı düşünsel beceri seviyesindeki öğrencilerin bu aşamalardaki benzer algılama düzeyleri paralelliği oluşturabilme başarıları garantilenememektedir.

ÖNERİLEN SİSTEMİN GETİRİLERİ

Önerilen sistemin var olana karşın üstünlükleri düşünüldüğünde;

- Kuramsal birikimlerin, öğrenciler ile öğreticiler açısından neden, nasıl, niçin, vb. sorulara, daha kapsamlı ve çok daha açık öz ve şekillerde cevap oluşturulabilmesi, detaya veya tüme bağıntıları, ancak yerinde uygulama çalışmaları ile elde edilebilir.
- Kuramsal birikimlerin eski, eksik veya yanlış olanlarının taranmasına en doğru fırsat uygulama sürecidir.
- Kılıgısal süreçteki aksaklıkların bilimsel sürece daha sağlıklı aktarılması sağlanır.
- Kuramsal çizgiden kılıgısal eyleme geçişte rol alan bireylerin ekip çalışması anlayışını geliştirmelerine ortam hazırlar.
- Özellikle teknik konularda, tasarım, detay, malzeme ve teknoloji yönlerinden olumlu standart gelişmelerine yol açar.
- Uygulama sürecinde uzmanlarla kullanıcılar arasında var olacak diyalog, kuramsal çalışmalara içerik katarak, sağlıklı düşünce ve tasarım temellerinin oluşmasına hız kazandıracaktır.
- Diploma için harcanan süre mesleki yönelim ile mesleki biçimlenme kazanma süreleri kısaltılarak, gereksiz bilgi beceri birikimi ile ülke kaynaklarının kaybindan kaçınılmış olacaktır.
- Uzmanlaşma yönelimindeki detaylar ile belirli alanlara yönelen çalışan sayıları, daha gerçekçi, hatta uygun değerlerde gerçekleşebilecektir.
- Yapılacak araştırma, geliştirme çabalarındaki ilk karar ile yönelim süreçleri kısaltılarak, gereksiz yönelimler en aza indirilebilecektir.

EĞİTİM - UYGULAMA SÜRECİNDEKİ İKİLEM

Eğitim sürecindeki yanlış ve eksikler, uygulama sürecine doğrudan yansımaktadır. Ayrıca uygulama sürecindeki olumsuzluklar da, doğru eğitim alarak uygulama yapmak isteyen meslek insanına iki olumsuz zorlayıcı yön sunmaktadır; bunlardan birisi meslek dışı yönelimler, daha kötü olan diğeri de meslek biçimlenmesindeki olumlu değerlerden vazgeçerek çarpık işleyişin esiri olmak şeklinde özetlenebilir.

Eğitim sürecindeki eksikler olmasa bile eğitimin bir noktada sönümleşmesi, meslek içi eğitimle yeni yenilenme fırsatları olmadığı sürece problem tamamen çözülmüş olmayacaktır. Çünkü eğitim – uygulama ikilisi hem bilgileri ile yöntemleri hem de uygulamaya dönüşümlerinde zamana bağlı aşınımına uğramaktadırlar. Bu özelliklere paralel iyileştirmelerin temelinde sürekli

mesleki eğitim uygulaması ile uygulanacak geri dönüşlü stratejiler önemlidir. Eğitim alanlara yönelik sertifika programları ve onların belirli düzeylerdeki birlikteliğinde verilecek nitelik ilerleme betimlemeleri, bu konularda hizmet sunanlarla hizmet alanları özendirilecek unsurlardır. Bu eğitimlerin organize edileceği ve uygulanacağı ortamlar da konumuz olan laboratuvarlardır.

Yüksek lisans ve doktora sayısındaki artışın bilimsel yenilik ve dolayısıyla uygulamanın iyileştirilmesi üzerinde bir etkisi olması beklenirken gerçekte böyle bir etki gözlenmemektedir. Örneğin, mimarlık ya da kentleşme konusunda 1985 tarihli 26 yıllık bir yasa halen yürürlükte. YÖK'ün 1970'ten bu yana olan kayıtlarında mimarlık alanında yazılmış tez sayısı 5157, şehir ve bölge planlama alanında 1751, iç mimari ve dekorasyon alanında ise 516 olarak verilmiştir. Yani sadece doğrudan ilişkili bu iki alanda yaklaşık 7500 ileri düzey araştırma yapmış bulunmaktadır. Buna karşın uygulamayı yönlendiren en önemli yasal araca bu boyutta yansımış bir yenilik ya da reform gözlenmemektedir. Aynı şekilde tek başına ülkemizdeki kentlerin son 40 yıldaki gelişiminin gözlenmesi bile yapılan çalışmaların gerçek hayata katkısını sorgulamak için yeterli görünmektedir.

Eğer gelişmekte olan bir ülke tek bir konuda bilimsel yaklaşım getirecekse o da en temel insan haklarından biri olan konuttur. En büyük ve en uzun dönemli kaynak yatırımlarından biri olmakla birlikte en büyük kaynak israfı bu alandadır ve malesef bu soruna bilimsel müdahale çok sınırlıdır. Olağanüstü hallerde karşılaşılan sorunlar, bilimsel olmayan yapılaşmanın bir sonucu olarak değil de bir doğal afet olarak algılanıyorsa, bu alanda bilimsel araştırmalar yaptığı varsayılan üniversite bölümlerinin varoluşunun rasyoneli sorgulanmak durumundadır.

Üniversitelerde verilmekte olan temel ve ileri düzey eğitim en üst düzeylere ulaşabilse bile mevcut uygulama sisteminin üniversitede alınan eğitim ve becerilerin ne kadarının hayata geçirilmesine olanak verdiği de tartışılmalıdır. Mevzuat, ara düzey elemanların düşük kapasitesi, karar alma süreçlerinin saydam olmaması ve karar alanların hesap verebilir olmaması ayrı ayrı birer sıkıntıdır. Bu durumda örneğin bir imar değişikliğine imza atması beklenen teknik elemanın manevra alanı ve almış olduğu eğitimin katkısı ne yazık ki en aza indirgenmiş bulunmaktadır. Bu döngünün kırılması eleştirel bilimsel inceleme ve değerlendirme yapabilen üniversite ve bilimsel bulguların savunuculuğunu üstlenecek sivil toplum ile mümkündür. Arz-talep dengesi açısından bakıldığında da, ortada soruna yönelik bir toplumsal gelişim talebi olmasa bile üniversitenin gerçekçi toplumsal gelişim seçenekleri sunması beklenmelidir.

Akademik başarı ve yükselme ölçütleri de üniversitelerde yapılmakta olan bilimsel araştırmalarda etkili olmaktadır. Mevcut ölçütler, akademiye eleştirel bakış açısıyla uygulamayı değerlendirerek iyileşmesini sağlayacak yenilikler yaratan bir boyuttan kapalı kapılar ardında uygulamadan uzak masa başı araştırmalar yapan bir boyuta sürüklemeyi teşvik etmektedir. Tasarım uygulama ilişkisi bilimsel çalışmaların en temel gerekliliklerinden biridir ve bu ilişki doğru kurulmadan diğer unsurların olması beklenemez. Bu ilişkinin kurulumunda demokratik bir üniversite ortamının yaratılarak eş düzeydeki kişiler arasında deneyim paylaşımının esas alınması, hem teorik hem de pratik konulara bakış açısını değiştirip geliştirecektir.

SONUÇ

Bu çalışmada, yeni uygulamalı yöntemin değişik özellikleri ele alınarak, ilk belirgin özellikleri sunulmaya çalışıldı. Ancak öneri sistemin, seçilen özel programlarda bir süre test edilmesi sonucunda ilgili konuda daha kesin bulgulara ulaşılabileceği açıktır.

Seçilen programlardaki **tasarım** ile **uygulama** derslerinin rahat bağdaşmasında olumlu farklılık sağlayan önemli bir özelliğin, bu derslerin diğer derslerdeki kuramsal birikimleri bünyesinde bütünleştiren kapsamı olduğunun altı çizilmelidir. Çünkü bu tümevarımcı ders niteliği öğrencilerin özümseme sürecini hızlandıran etkidedir. Eğer bu durum, diğer programlarda da aynı başarıyı getiremez ise, o zaman oluşabilecek olumsuzluk, sadece benzer derslerin yokluğu ile açıklanamamalıdır. Ama bir yönden de, tasarım dersi gibi bütünleşmeye yardımcı derslerin diğer disiplinler içinde de bulunması kuram-kılgı ikilisinin kolay sağlanabilmesi yanında, başka açılardan da olumludur. Örneğin; mühendislik eğitimlerinde, bütün derslerin kuramsal birikimleri, uygulama derslerinin bütünleştirici özelliğinin kapsamında çözümlenebilir. Bu durumda da uygulamanın açıklanan önemi belirginleşmektedir.

Uygulamadan çıkan bir diğer sonuç olarak denebilir ki; sunulan yöntemin başarı düzeyini artıran bir önemli faktör de; üniversitedeki araştırma, öğretim-eğitim ilişkisi ile bunu gerçekleştiren kadronun kuramsal becerileri yanında kılğısal eylemlerinin de standardı iyileştirici katkısı yadsınmamalıdır. Bu nedenle de; gelişmiş yabancı ülkelerdeki gibi, Türkiye’de de, bütün öğretim elemanlarının uygulamaya yönelik çalışmaları özendirilmeli, mesleki ilerlemelerinde temel değerlendirme kistaslarının önemli bir bölümünü oluşturmalıdır.

Yukarıda verilen tasarım ağırlıklı uygulama laboratuvarı örneği aslında diğer laboratuvarlar için nasıl bir geçişlilik oluşabileceğini betimlemektedir. Eğer tam olarak bu algılama üniversitelerin çevrelerinde oluşturulacak özel uygulama laboratuvarlarında kullanılacak olursa, bu laboratuvarların bilimsel sürece ve ülke çıkarlarına çok değerli katılar sağlama potansiyeli de görülebilecektir.

REFERANSLAR

- De Graaff, E. & Cowdroy, R. (2007) Theory and Practice of Educational Innovation – Introduction of Problem Based Learning in Architecture: Two Case Studies. Erişim adresi: <http://www.ijee.dit.ie/articles/999986/article.htm> Erişim tarihi: 23.3.2011
- Erich S. & Ilin, M. (1998). *İnsan Nasıl İnsan Oldu?*. İstanbul, Say Yayınları.
- Erpi, F. (2005). *Bir Yaşamdan Fotoğraflar*. Ankara, Paragraf Yayınevi.
- Gürsu, H. & Erpi, F. (Eds.) (1986). *Graphic Communication*. Ankara: ODTÜ Basım İşliğı.
- Schoenfeld, A. H. (1999) Looking toward the 21st Century: Challenges of Educational Theory and Practice *Educational Researcher* 28(7) 4-14.
- Tanalı, M. Z. (2002). *Sevgili Düşünceler*. Ankara, Mimarlar Derneğı.
- Tanalı, M. Z. Ve Onur, A. Z. (2004). *Modern Sonrası*. Ankara, TMMOB Ankara Şubesi.
- Uğurlu, F. Y. (2001). *Mimari Tasarım Sorunlarında Kılğı-Kuram İlişkisi*. Ankara, Çankaya Üniversitesi.
- Wolfe, T. (1981) *Bauhaus ve Sonrası* [*From Bauhaus to Our House*. Türkçesi: Erpi, F. (1996)]. Ankara: Mimarlar Derneğı Yayınları.